

AGNIESZKA BROL

ORCID: 0000-0002-3414-7129

SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny

PRZENIESIENIE PRAW AUTORSKICH W RAMACH INSTYTUCJI PRYZRZECZENIA PUBLICZNEGO

Abstrakt: Instytucja przyrzeczenia publicznego została uregulowana przez ustawodawcę w kodeksie cywilnym jako jednostronna czynność prawna, która dzieli się na przyrzeczenie publiczne zwykle oraz przyrzeczenie nagrody konkursowej, zwyczajowo nazywane konkursem. W ramach konkursu przyrzekający może nabyć własność nagrodzonego dzieła oraz odpowiednio prawa autorskie albo prawa wynalazcze z chwilą wypłacenia nagrody, o ile zastrzegł to w przyrzeczeniu. Omawiana instytucja została uregulowana w sposób bardzo ogólny, w związku z czym należy odpowiedzieć na pytanie o relację kodeksu cywilnego oraz ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, a także o to, z jakim momentem oraz w jakim zakresie może dojść do przeniesienia praw autorskich w przypadku, o którym mowa w art. 921 § 1 k.c.

Słowa kluczowe: przyrzeczenie publiczne, konkurs, nagroda konkursowa, zwycięska praca, przeniesienie praw autorskich do nagrodzonego dzieła

WPROWADZENIE

Niniejszy artykuł zawiera analizę instytucji przyrzeczenia publicznego w systemie prawa, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii przeniesienia praw autorskich do zwycięskiej pracy konkursowej, czyli nagrodzonego dzieła. Przyrzeczenie nagrody konkursowej, w przyjętej nomenklaturze zwane konkursem¹, może być przeprowadzone w wielu dziedzinach, w tym w zakresie działalności artystycznej, kulturalnej czy marketingowej, na przykład reklamowej², na podstawie regulaminu konkursowego, określającego zasady konkursu³. Jego głównym celem jest zainteresowanie i zaktywizowanie do działania określonej grupy osób, która przez wzajemną rywalizację i poszukiwanie kreatywnych metod może doprowadzić do znalezienia innowacyjnych rozwiązań, a także opracowania nowych koncepcji naukowych,

¹ K. Zawada, *Przyrzeczenie publiczne w polskim prawie cywilnym*, Warszawa 1987, s. 10.

² K. Zawada, *Przyrzeczenie publiczne*, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 8, red. J. Panowicz-Lipska, Warszawa 2004, s. 778.

³ Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 7 maja 2015 roku, sygn. I SA/Wr 303/15, LEX nr 1712662.

technicznych czy stworzenia dzieł o walorach artystycznych. Przyrzeczenie publiczne w związku ze swoją konstrukcją i możliwością dotarcia do szerokiej grupy docelowej ma charakter ogólnospołeczny i coraz bardziej zyskuje na znaczeniu⁴.

Punktem wyjścia zawartych w tekście rozważań jest problematyka skutecznego przeniesienia praw autorskich zarówno przy konkursach branżowych, skierowanych do określonej grupy zawodowej czy artystycznej, jak i przy konkursach marketingowych, przygotowywanych dla konsumentów, którzy tworzą prace konkursowe związane z daną marką, mogące zostać wykorzystane komercyjnie. Rodzajów konkursów może być wiele, natomiast skuteczne przeniesienie praw autorskich do zwycięskiej pracy powinno opierać się na analogicznych zasadach, aby nie było wątpliwości co do skuteczności takiego przeniesienia, co stanowi zarówno o teoretycznym, jak i praktycznym wymiarze problemu. W doktrynie pojawia się podział na konkursy prawa autorskiego i inne⁵, jednak dla celów niniejszej analizy przyjmuje się, że dotyczy ona wszystkich konkursów, które obejmują przeniesienie praw autorskich do zwycięskiej pracy.

Rozpatrując prawidłowość przeniesienia praw autorskich do zwycięskiej pracy w ramach przyrzeczenia publicznego, należy rozważyć trzy warianty ukonstytuowania się stosunku prawnego pomiędzy stronami, to jest przyrzekającym i zwycięzcą konkursowym:

1. regulamin nie odnosi się do zakresu przeniesienia praw autorskich, a jedynie zawiera informację, że stosowna umowa przenosząca prawa autorskie zostanie zawarta po zakończeniu konkursu;

2. regulamin określa zakres przeniesienia praw autorskich, a równolegle z wydaniem nagrody dochodzi do zawarcia umowy przenoszącej prawa autorskie zgodnie z warunkami regulaminowymi;

3. regulamin określa zakres przeniesienia praw autorskich, do którego dochodzi z chwilą wydania nagrody, bez konieczności zawierania dodatkowej umowy przenoszącej prawa autorskie.

Konstrukcja przyrzeczenia publicznego została w pewnych zakresach⁶ ściśle określona w kodeksie cywilnym⁷, wobec czego w stosunku do tych elementów wymagane jest aplikowanie przepisów wprost (aspekty te nie są przedmiotem niniejszych rozważań). Mimo że w ogólnych założeniach instytucja przyrzeczenia publicznego nie powinna wzbudzać zbyt wielu wątpliwości, pewne kwestie z nią związane w dalszym ciągu nie są jednoznaczne i doprowadzają do swoistego

⁴ N. Gralewska, *Jurydyczna konstrukcja przyrzeczenia publicznego*, „Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis” 5, 2016, nr 1, s. 244.

⁵ G. Ćmikiewicz, *Konstrukcja prawna konkursów o stworzenie dzieła w rozumieniu prawa autorskiego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 17, 1978, s. 139.

⁶ Między innymi konieczność oznaczenia terminu, w którym można ubiegać się o nagrodę, możliwość odwołania przyrzeczenia publicznego, zasady nagradzania w odniesieniu do liczby możliwych zwycięzców, prawo oceny prac konkursowych przez przyrzekającego, o ile to zastrzegł.

⁷ Tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 z późn. zm. (dalej: k.c.).

rodzaju problemów interpretacyjnych zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie. Skuteczne przeniesienie praw autorskich do nagrodzonego dzieła wymaga omówienia takich aspektów, jak prawidłowe określenie stron stosunku prawnego, rodzaju przyrzeczonej nagrody, właściwej klasyfikacji konkursu oraz zakresu przenoszonych praw.

1. SYSTEMOWE ZAŁOŻENIA INSTYTUCJI PRYZRZECZENIA PUBLICZNEGO

Instytucja przyrzeczenia publicznego została ujęta w art. 919–921 k.c. i dzieli się na przyrzeczenie publiczne zwykłe oraz przyrzeczenie publiczne nagrody konkursowej. Oba polegają na publicznym przyrzeczeniu nagrody⁸ — pierwsze z nich będzie należne za wykonanie określonej czynności (rezultat), natomiast drugie za najlepszą oznaczoną czynność lub najlepszy oznaczony rezultat (dzieło)⁹. Każde z nich reguluje zasady przyznania nagrody za konkretne zachowanie się adresatów, co stanowi samodzielne źródło zobowiązania wyrażone przez przyrzekającego¹⁰. Warto podkreślić, iż konstrukcja przyrzeczenia publicznego w swych głównych założeniach pozostaje praktycznie niezmienna od lat dwudziestych XX wieku¹¹.

Nabywanie własności nagrody jest uregulowane w art. 921 § 3 k.c. w ten sposób, że z chwilą wypłacenia nagrody przyrzekający nabywa własność do nagrodzonego dzieła, jeżeli zastrzegł to w przyrzeczeniu. Analogiczne zastosowanie tego przepisu jest przewidziane do nabycia praw autorskich lub praw wynalazczych. Problematyka tego zagadnienia polega na niejasnej relacji kodeksu cywilnego z ustawą o prawie autorskim i prawach pokrewnych¹² w zakresie skutecznego przeniesienia praw autorskich. Z jednej strony funkcjonuje bowiem na pozór pełna regulacja instytucji przyrzeczenia publicznego w kodeksie cywilnym, na co wskazuje jej wyodrębnienie w części dotyczącej zobowiązań, jak również niewystępowanie odniesienia do regulacji szczegółowych w innych ustawach. Z drugiej jednak należy mieć na względzie ustawę o prawie autorskim, która reguluje szeroko pojęte zasady przenoszenia praw autorskich, w tym dopuszczalne

⁸ A. Ohanowicz, *Przyrzeczenie publiczne: studjum prawa cywilnego*, Poznań 1920, s. 11.

⁹ K. Zawada, [w:] *Kodeks cywilny, t. 2. Komentarz do art. 450–1088. Przepisy wprowadzające*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2021, s. 987 n.

¹⁰ N. Gralewska, *op. cit.*, s. 242.

¹¹ Propozycja regulacji przyrzeczenia publicznego znalazła się w tytule trzecim — „O jednostronnych aktach prawnych” — w art. 67–69, a definicja przyrzeczenia publicznego otrzymała następujące brzmienie: „Kto ogłosi publicznie, że wypłaci nagrodę za spełnienie pewnej czynności, obowiązany jest dotrzymać przyrzeczenia”; por. E. Till, *Polskie prawo zobowiązań (część ogólna) — projekt wstępny z motywami*, Lwów 1923. Analogiczna definicja znalazła się w kodeksie zobowiązań z 1933 roku, który regulował kwestie przyrzeczenia publicznego w art. 104–106.

¹² Tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1062 (dalej: pr.aut.).

formy przenoszenia praw autorskich oraz *essentialia negotii* umowy przenoszącej majątkowe prawa autorskie.

Traktowanie tych dwóch ustaw jako komplementarnych w zakresie przeniesienia praw autorskich w ramach instytucji przyrzeczenia publicznego wydaje się niezbędne, aby przyrzekający nagrodę z chwilą jej wypłacenia nabył prawa autorskie do zwycięskiego dzieła w sposób kompletny i wywołujący skutki prawne w najszerszym możliwym zakresie¹³. Mając to na względzie, musimy pamiętać, że w celu skutecznego przeniesienia praw autorskich do nagrodzonego dzieła w ramach instytucji przyrzeczenia publicznego niezbędne jest szczegółowe określenie woli stron. Konieczność potwierdzenia woli stron nie powinna budzić wątpliwości, jednak należy odpowiedzieć na pytanie, na jakim etapie konkursu oraz w jakim zakresie powinno to nastąpić.

2. FORMA PRYZRZECZENIA ORAZ OKREŚLENIE STRON STOSUNKU PRAWNEGO

Analiza semiotyczna pojęcia „przyrzeczenie publiczne” wskazuje, że kluczowa jest forma przyrzeczenia publicznego, a nie sam akt przyrzekania¹⁴. Przyrzekający może bowiem ustalić warunki przyrzeczenia samodzielnie (nawet w myślach) lub w wąskim gronie osób zainteresowanych, na przykład współpracowników, jednak dopóki ustalenia te nie zostaną podane do wiadomości publicznej w odpowiedniej formie, przyrzekający nie jest nimi związany na gruncie art. 919 k.c.¹⁵ Standardowymi mediami o charakterze publicznym są przede wszystkim prasa, radio, telewizja, internet i tablice ogłoszeń, a zatem media, do których istnieje ogólny, powszechny dostęp¹⁶. Mimo że przepis mówi o publicznym charakterze przyrzeczenia, w doktrynie oraz orzecznictwie przeważa pogląd, iż kryterium publiczności nie jest równoznaczne z nieograniczonym kręgiem odbiorców. W wypadku konkursu przyrzekający ma prawo do zawężenia kręgu osób, ponieważ to on podejmuje decyzję, czy konkurs będzie miał charakter otwarty, czy też zostanie w sposób uzasadniony zawężony do ściśle określonej grupy odbiorców, na przykład specjalistów w danej dziedzinie¹⁷. W wypadku konkursu zamkniętego, kiedy to uczestnicy są możliwi do zidentyfikowania, przepisy o przyrzeczeniu publicz-

¹³ T. Targosz, K. Włodarska-Dziurzyńska, *Umowy przenoszące autorskie prawa majątkowe*, Warszawa 2010, s. 123.

¹⁴ K. Mularski, *Przyrzeczenie publiczne — wybrane problemy semiotyczne i dogmatyczne*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 70, 2008, nr 4, s. 48.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ J. Gudowski, [w:] *Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania*, t. 1–2, red. G. Bieniek, Warszawa 2011, LEX, art. 919.

¹⁷ G. Sikorski, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. J. Ciszewski, P. Nazaruk, Warszawa 2019, art. 919; K. Mularski, *op. cit.*, s. 54.

nym powinny być stosowane odpowiednio, ponieważ najważniejsze jest przeprowadzenie konkursu, w którym zostanie wybrany autor najlepszego dzieła zgodnie z warunkami konkursu¹⁸.

Stronami konkursu przewidującego przeniesienie praw autorskich są przyrzekający oraz uczestnik. Przyrzekającym może być każdy podmiot, zarówno osoba fizyczna, osoba prawna, jak i jednostka niemająca osobowości prawnej, lecz mająca zdolność prawną. Nie ma przeciwwskazań, aby w organizacji konkursu uczestniczyło kilka podmiotów, na przykład organizator, przyrzekający, koordynator czy pomysłodawca¹⁹. Istotne jest natomiast, że do wypłacenia nagrody zobowiązany jest nie ten, kto zajmuje się organizowaniem konkursu, lecz ten, kto przyrzeka nagrodę²⁰. Z punktu widzenia przeniesienia autorskich praw majątkowych do zwycięskiej pracy to właśnie przyrzekający nabędzie te prawa, dlatego istotne jest jego prawidłowe wskazanie.

Uczestnik co do zasady jest twórcą dzieła w rozumieniu prawa autorskiego, czyli osobą fizyczną, nigdy prawną²¹, z zastrzeżeniem, że w konkursach mogą brać udział osoby prawne²², o ile posiadają pełnię majątkowych praw autorskich uzyskanych od faktycznego twórcy. Nie ma również przeciwwskazań, aby do konkursu dopuszczone zostały też grupy osób, z których każda miałaby charakter współtwórcy, co jest przewidziane wprost w art. 920 § 3 k.c. O statusie twórcy i odpowiednio współtwórcy decyduje stan faktyczny, gdyż autorstwo zyskuje się poprzez fakt tworzenia, a nie wolę stron²³. Również działanie poprzez przedstawicieli ustawowych osób, które nie mają zdolności do czynności prawnych, nie może zostać wykluczone²⁴.

3. REGULAMIN JAKO ŹRÓDŁO ZOBOWIĄZAŃ

W art. 921 k.c. przewidziana została możliwość przyznania nagrody konkursowej za wykonanie najlepszego dzieła lub za najlepszą czynność, o ile został określony termin, w ciągu którego można się o tę nagrodę ubiegać. Przyrzekającemu zostało przyznane również prawo do oceny, czy i które dzieła w ramach wskazanej czynności zasługują na nagrodę, chyba że w przyrzeczeniu zastrzeżono

¹⁸ G. Ćmikiewicz, *op. cit.*, s. 143; wyrok SN z dnia 28 kwietnia 1969 roku, sygn. II CR 72/69, OSNC 1970, Nr 2, poz. 36, LEX nr 968.

¹⁹ G. Sikorski, *op. cit.*, art. 919.

²⁰ Wyrok SN z dnia 28 kwietnia 1969 roku, sygn. II CR 72/69; K. Zawada, *Przyrzeczenie publiczne*, [w:] *System...*, s. 777 n.

²¹ J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie*, Warszawa 2016, s. 105.

²² Wyrok SN z dnia 28 września 2005 roku, sygn. I CK 104/05, LEX nr 176339.

²³ J. Barta, R. Markiewicz, *op. cit.*, s. 105.

²⁴ J. Jezioro, *Przyrzeczenie publiczne w uregulowaniu Kodeksu cywilnego — próba ogólnego ujęcia instytucji dla potrzeb praktyki obrotu*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 15, 2015, nr 2, s. 23.

inaczej. Konieczność wskazania pozostałych elementów, takich jak oznaczenie przyrzekającego, określenie grupy odbiorców (uczestników) konkursu, treść zadania konkursowego czy kryteriów wyboru, wynikają z orzecznictwa i zgodnie z nim powinny być szczegółowo opisane w regulaminie konkursowym²⁵. Wobec tego niezwykle istotne jest, aby zastrzec w regulaminie, że wyłącznie prace będące utworem w rozumieniu ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych mogą zostać zgłoszone do konkursu²⁶.

Regulamin jest szczególnym dokumentem, za pomocą którego strony danego stosunku prawnego potwierdzają swoją zgodną wolę w zakresie realizacji konkursu. W świetle dotychczasowych rozważań należy wskazać, że potwierdzenia woli stron nie należy jednak traktować jako zawarcia umowy, albowiem „[p]ubliczne przyrzeczenie rodzi samo przez się zobowiązanie i nie potrzebuje przyjęcia”²⁷. Akceptacja regulaminu nie oznacza przyjęcia oferty, lecz akceptację warunków ustalonych przez przyrzekającego. Przyrzekający staje się dłużnikiem, jednak pod warunkiem że znajdzie się osoba lub osoby, które wykonają zadanie konkursowe i zyskają prawo do nagrody po rozstrzygnięciu konkursu. Przyrzekający tworzy zatem stan prawny, na mocy którego zobowiązany jest do określonego działania, to jest spełnienia świadczenia i wypłacenia nagrody zwycięzcy, który to staje się wierzycielem dopiero z chwilą ogłoszenia wyników konkursowych²⁸. Biorącego udział w konkursie nie można przymusić do przeniesienia praw, jednak gdyby nie chciał tego uczynić, przyrzekający ma prawo do odmówienia przekazania nagrody²⁹. W celu uniknięcia takiej sytuacji przed przystąpieniem do konkursu uczestnik powinien wyrazić zgodę na warunki konkursowe, w tym dotyczące przeniesienia praw autorskich, właśnie poprzez akceptację regulaminu.

Jak wynika z orzecznictwa i doktryny, zmiany w regulaminie konkursowym mogą być jedynie marginalne i nieistotne, na przykład zmiana miejsca składania prac czy liczba nagród, bez zmniejszania finalnej kwoty przyrzeczonych nagród, natomiast istotne elementy regulaminu, takie jak czas trwania konkursu czy zmiana zasad przyznawania nagród, muszą pozostawać niezmienione³⁰. Należy więc

²⁵ „Aby dane przedsięwzięcie zostało uznane za konkurs, wymagane jest: istnienie regulaminu konkursu określającego nazwę, organizatora i uczestników konkursu, nagrody oraz zasady wyboru zwycięzców, ograniczenie liczby zwycięzców (nagrody nie mogą zostać przekazane wszystkim uczestnikom), wyłonienie zwycięzców na drodze wzajemnej rywalizacji, z występującym elementem współzawodnictwa pomiędzy uczestnikami w celu osiągnięcia najlepszego rezultatu (w powszechnym rozumieniu konkurs to postępowanie mające na celu wyłonienie zwycięzcy lub zwycięzców spośród grupy najlepszych uczestników spełniających określone kryteria), wskazanie osób odpowiedzialnych za prawidłowy, zgodny z regulaminem przebieg akcji (komisja konkursowa, jury), wydanie nagród zwycięzcy/zwycięzcom” — wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 7 maja 2015 roku, sygn. I SA/Wr 303/15, LEX nr 1712662.

²⁶ K. Zawada, *Przyrzeczenie publiczne*, [w:] *System...*, s. 783.

²⁷ A. Ohanowicz, *op. cit.*, s. 49.

²⁸ *Ibidem*, s. 52; N. Gralewska, *op. cit.*, s. 254.

²⁹ A. Ohanowicz, *op. cit.*, s. 34.

³⁰ Wyrok SN z dnia 28 kwietnia 1969 roku, sygn. II CR 72/69.

uznać, że wszelkie zmiany w regulaminie co do zakresu przeniesienia praw autorskich do nagrodzonego dzieła również nie są dopuszczalne, gdyż taka zmiana miałaby charakter zmiany istotnej.

4. PROBLEMATYKA ZWIĄZANA Z KLASYFIKACJĄ PRYZRZECZENIA PUBLICZNEGO W SYSTEMIE PRAWA

Kwestią sporną nie jest przy tym sama istota regulaminu, lecz to, czy zaklasyfikujemy go jako element przyrzeczenia publicznego, czy jako wzorzec umowy. Mamy tu do czynienia z dwoma koncepcjami. Pierwsza z nich to teoria politycyjna, zwana też teorią jednostronnego przyrzeczenia lub teorią jednostronnej czynności prawnej będącej źródłem zobowiązań; druga to teoria umowna, której zwolennicy traktują przyrzeczenie publiczne jako ofertę skierowaną do nieograniczonej liczby osób³¹. Propagatorzy teorii politycyjnej argumentują ją tym, że obowiązek świadczenia jest warunkiem zawieszającym, uzależnionym od podjęcia działań przez adresatów (a przynajmniej jednego) zadania określonego w przyrzeczeniu publicznym. Z kolei zwolennicy teorii umownej podnoszą, że przyrzeczenie ma charakter oferty, a jej akceptacja może przejawiać się w wyraźnym oświadczeniu woli lub faktycznym przystąpieniu do realizacji czynności bądź dzieła³². Jak wskazuje doktryna, teoria politycyjna jest nowsza i to ona powinna być stosowana jako prawidłowy kierunek interpretacyjny³³.

Teorię umowną podaje się w wątpliwość chociażby z uwagi na możliwość wykonania dzieła przed złożeniem przyrzeczenia lub przez osobę niemającą pełnej zdolności do czynności prawnych. Problem pojawia się w sytuacji, gdy uczestnik konkursu dokona świadczenia lub dzieła, nie wiedząc o istnieniu przyrzeczenia, ponieważ wówczas trudno mówić o przyjęciu oferty i skutecznym zawarciu umowy, skoro jedna ze stron o takiej umowie nie wie³⁴. Kolejnym argumentem jest to, że przyrzekającemu zależy na faktycznym wykonaniu dzieła, a nie na warunkowym zawarciu umowy i sprawdzeniu, kto wykonaniem dzieła jest zainteresowany³⁵. Opieranie konstrukcji przyrzeczenia publicznego na dodatkowej umowie jest sprzeczne z ideą przyrzeczenia publicznego i tworzy niepotrzebny balast dla zainteresowanych stron. Zobowiązanie powstaje bowiem wskutek jednostronnego oświadczenia woli, które staje się źródłem zobowiązania³⁶.

³¹ Por. m.in. G. Ćmikiewicz, *op. cit.*, s. 142.

³² K. Krziskowska, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 5. *Zobowiązania. Część szczególna (art. 765–921(16))*, red. M. Fras, M. Habdas, Warszawa 2018, art. 919.

³³ G. Ćmikiewicz, *op. cit.*, s. 142.

³⁴ A. Ohanowicz, *op. cit.*, s. 45.

³⁵ *Ibidem*, s. 45; N. Gralewska, *op. cit.*, s. 248.

³⁶ A. Ohanowicz, *op. cit.*, s. 49.

Orzecznictwo odnosiło się do obu teorii, wskazując zarówno, że „w przypadku konkursów stanowiących przyrzeczenie publiczne przyrzekający nagrodę może sformułować regulamin konkursu, którego celem jest dokładniejsze opisanie zasad uczestnictwa w konkursie, i powyższe nie oznaczają, że mogą być one uznane za ofertę umowną czy też wzorzec umowy”³⁷, jak i że „fakt rozbudowania regulaminu konkursu może świadczyć o tym, że konkurs taki traci charakter przyrzeczenia publicznego, jednakże nie jest to okoliczność decydująca”³⁸. Wątpliwości zostały rozwiane przez Sąd Najwyższy, który zwrócił uwagę na to, że nawet wielopunktowy regulamin oraz określone w nim zadanie, na przykład polegające na zakupie produktu, nie spełnia znamion wzorca umownego, a przepisy art. 919 i n. k.c. stosuje się odpowiednio³⁹.

Warto również podkreślić, że ustawodawca uregulował instytucję przyrzeczenia publicznego jako niezależny, samodzielny stosunek zobowiązaniowy. Gdyby zaś zależało mu na nadaniu przyrzeczeniu publicznemu charakteru umowy, znalazłoby to odzwierciedlenie w przepisach⁴⁰. Jak trafnie wskazuje Alfred Ohanowicz, celem przyrzekającego jest osiągnięcie zamierzonego rezultatu w wyniku działania innych osób, przy czym nieistotne jest, kto wykona to działanie. Istotą jest wzbudzenie zainteresowania u jak największej grupy osób, aby po wykazaniu się przez nie odpowiednimi kwalifikacjami przyrzekający mógł przyznać nagrodę najlepszemu uczestnikowi konkursu. Natomiast gdyby przyrzekającemu zależało na zawarciu umowy z konkretną osobą, mógłby ją zawrzeć z pierwszą lepszą osobą i nie musiałby uciekać się do przyrzeczenia publicznego⁴¹.

Mimo niemożności całkowicie jednoznacznego rozstrzygnięcia doktrynalnego sporu w zakresie klasyfikacji przyrzeczenia publicznego należy zdecydowanie przychylić się do teorii politycznej i uznać przyrzeczenie publiczne za jednostronny stosunek zobowiązaniowy, zgodnie z poglądem przeważającym w doktrynie i orzecznictwie.

5. PROBLEMATYKA ZWIĄZANA Z RODZAJEM NAGRODY KONKURSOWEJ

Ustalenie nagrody jako formy wynagrodzenia za przeniesienie praw autorskich samo w sobie nie budzi wątpliwości⁴². W ramach przyrzeczenia publicznego zazwyczaj występują nagrody pieniężne lub rzeczowe, choć czasem pojawiają się nagrody o charakterze honorowym, niepieniężnym, na przykład w formie po-

³⁷ Wyrok SA w Warszawie z dnia 7 sierpnia 2013 roku, sygn. VI ACa 53/13, LEX nr 1409417.

³⁸ Wyrok SA w Warszawie z dnia 18 lutego 2014 roku, sygn. VI ACa 1134/13, LEX nr 1527286.

³⁹ Wyrok SN z dnia 28 stycznia 2015 roku, sygn. I CSK 40/14, OSNC 2016, Nr 2, poz. 20.

⁴⁰ J. Jezioro, *op. cit.*, s. 22; N. Gralewska, *op. cit.*, s. 258.

⁴¹ A. Ohanowicz, *op. cit.*, s. 11 n.

⁴² E. Traple, *Umowy o eksploatację utworów w prawie polskim*, Warszawa 2010, s. 154 n.

chwały, medalu czy dyplomu⁴³. Nagrody honorowe są wyrazem uznania i mają na celu zaspokojenie niemajątkowego interesu wierzyciela, przy czym dochodzi tutaj do utożsamienia niemajątkowego i honorowego charakteru nagrody⁴⁴. Jeśli taka nagroda jest dodatkiem do nagrody głównej o charakterze majątkowym, sytuacja nie wzbudza kontrowersji, natomiast przyrzeczenie wyłącznie nagrody honorowej jest wątpliwe i wywołuje w doktrynie spór.

Zwolennicy nagrody honorowej jako wyłącznej nagrody dopuszczają ją wprost jako element sytuacji niestandardowej, wynikającej na przykład z uzasadnionych okoliczności lub autorytetu przyrzekającego⁴⁵. Możliwa jest również koncepcja łączona, która akceptuje nagrody honorowe, na przykład za zajęcie drugiego lub kolejnego miejsca w konkursie, jednak nie jako wyłączne nagrody w ramach przyrzeczenia zwykłego, mającego na celu nagrodzenie osoby, która znalazła rzecz lub przekazała informację⁴⁶. Rozważając relację nagrody konkursowej do przedmiotu, za który nagrodę przyrzeczono, istotna jest nie tylko wartość pieniężna nagrody, ale też inne aspekty zachęcające do wzięcia udziału w konkursie, takie jak jego ranga i prestiż⁴⁷. W sytuacji gdy w ramach konkursu jest zastrzeżone przeniesienie praw autorskich, brak nagrody o charakterze majątkowym nasuwa wątpliwość co do skuteczności takiego przeniesienia praw. W przypadku gdy w konkursie zastrzeżone jest przeniesienie praw autorskich do nagrodzonego dzieła, nagroda nie tylko ma bowiem charakter uznaniowy, ale stanowi jednocześnie wynagrodzenie, które w wypadku praw autorskich polega na zapłacie określonej sumy pieniężnej⁴⁸. Dokonując wykładni językowej art. 921 § 3 k.c. i zawartych tam sformułowań, takich jak „wysokość”, „podział”, „wyplacenie nagrody”, należy przyjąć, że w przypadku konkursu nagrodą nie musi być określona suma pieniędzy, lecz jakakolwiek korzyść majątkowa⁴⁹.

W sytuacji gdy zastrzeżone zostaje przeniesienie praw autorskich do nagrodzonego dzieła, taka nagroda musi zgodnie z ustawą o prawie autorskim i prawach pokrewnych spełniać wymogi dotyczące nabycia utworu⁵⁰. Determinantami wysokości wynagrodzenia są zatem dwa kryteria — zakres udzielonego prawa oraz korzyści wynikające z korzystania z dzieła. Zakres prawa obejmuje przede wszystkim liczbę i rodzaj pól eksploatacji, a także zakres terytorialny i czasowy, natomiast korzyści odnoszą się do szacowanego zysku przyrzekającego, osiągniętego dzięki korzystaniu z dzieła⁵¹. W omawianym przypadku zastosowanie

⁴³ K. Mularski, *op. cit.*, s. 59; A. Janiak, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 3. *Zobowiązania — część szczegółowa*, red. A. Kidyba, Warszawa 2014, art. 919.

⁴⁴ K. Zawada, *Przyrzeczenie publiczne w polskim prawie...*, s. 10; K. Mularski, *op. cit.*, s. 59.

⁴⁵ A. Ohanowicz, *op. cit.*, s. 40; J. Gudowski, *op. cit.*, art. 919.

⁴⁶ K. Zawada, *Przyrzeczenie publiczne*, [w:] *System...*, s. 785.

⁴⁷ *Ibidem*, s. 786.

⁴⁸ *Ibidem*, s. 784.

⁴⁹ *Ibidem*, s. 785.

⁵⁰ *Ibidem*, s. 786.

⁵¹ T. Targosz, K. Włodarska-Dziurzyńska, *op. cit.*, s. 232.

będzie miała klasyczna zasada, zgodnie z którą twórcy należy się wynagrodzenie proporcjonalne do zakresu przekazywanych praw⁵², przy czym nagroda pieniężna nie musi oznaczać wyłącznie znaków pieniężnych, ale może też obejmować elektroniczne instrumenty pieniężne, takie jak karty przedpłacone, co wynika z powszechnej dematerializacji pieniądza⁵³. Zasadne wydaje się również rozszerzenie tej zasady na nagrody materialne, których przyznanie zwycięzcy spełniałoby kryterium wynagrodzenia z uwagi na ich wartość wymierną w pieniądzech.

6. DOPUSZCZALNOŚĆ SZCZEGÓLNYCH FORM PRZENIESIENIA PRAW AUTORSKICH W SYSTEMIE PRAWA

Analizując kwestię przeniesienia praw autorskich na gruncie art. 921 § 3 k.c., należy przyjąć, że jest to szczególna forma przeniesienia praw autorskich, odrębna od rozwiązań przewidzianych w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Najbliższą analogią można odnaleźć w art. 12 pr.aut., który stanowi, że o ile ustawa lub umowa o pracę nie stanowią inaczej, pracodawca, którego pracownik stworzył utwór w wyniku wykonywania obowiązków wynikających ze stosunku pracy, nabywa z chwilą przyjęcia utworu autorskie prawa majątkowe w granicach wynikających z celu umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron. Jest to charakterystyczne i szczególne rozwiązanie, w którym do przeniesienia praw autorskich nie jest wymagana umowa w formie pisemnej, a jedynie czynność faktyczna, jaką jest przyjęcie utworu przez pracodawcę. W doktrynie przeważa pogląd o autonomicznym charakterze regulacji art. 12 pr.aut., co oznacza, że postanowienia rozdziału 5 pr.aut. „Przejście autorskich praw majątkowych” nie znajdują zastosowania, o ile pracodawca oraz pracownik działają w granicach celu i zgodnego zamiaru stron, ustalonych w ramach umowy o pracę⁵⁴. W przypadku jednak gdy dojdzie do rozszerzenia zakresu nabycia praw autorskich przez pracodawcę w stosunku do postanowień umowy o pracę, rozdział 5 pr.aut. powinien być w pełni stosowany⁵⁵. Istotą zakresu przeniesienia autorskich praw majątkowych na podstawie art. 12 pr.aut. jest zatem ustalenie celu oraz zgodnego zamiaru stron, czyli kryteriów niezbędnych do zrealizowania tego charakterystycznego stosunku prawnego.

Dokonując analizy zakresu przeniesienia praw autorskich do zwycięskiej pracy konkursowej, warto zatem *per analogiam* czerpać z zasad określonych

⁵² „Obyczaje te wymagają bowiem, aby autor, przenosząc autorskie prawa majątkowe, uzyskał w zamian stosowne świadczenie ze strony kontrahenta” — wyrok SN z dnia 8 listopada 2000 roku, sygn. V KKN 693/00, LEX nr 52478.

⁵³ M. Świerczyński, *Programy lojalnościowe, konkursy i sprzedaż premiowa*, [w:] *Prawo reklamy i promocji*, red. E. Traple, Warszawa 2007, s. 489.

⁵⁴ A. Michalak, [w:] *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, red. A. Michalak, Warszawa 2019, s. 98 n.

⁵⁵ J. Barta, R. Markiewicz, *op. cit.*, s. 327.

w art. 12 pr.aut. Nieodzwonne jest wobec tego określenie w regulaminie konkursowym celu konkursu i szczegółowego zakresu przeniesienia praw autorskich, zgodnego z rozdziałem 5 pr.aut., jako elementów kluczowych dla skuteczności takiego stosunku prawnego, stanowiących jednocześnie o zgodnej woli stron. Wówczas potencjalni uczestnicy mogą zapoznać się z proponowanym zakresem przeniesienia praw autorskich jeszcze przed przystąpieniem do konkursu, wobec czego z chwilą przyznania nagrody i stania się wierzycielem wobec przyrzekającego tę nagrodę zgodna wola stron nie budzi wątpliwości, gdyż jej potwierdzenie zaszło już na etapie przystąpienia do konkursu i akceptacji przez uczestnika regulaminu w brzmieniu ustalonym przez przyrzekającego. Szczegółowa regulacja dotycząca przeniesienia praw autorskich powinna mieć pierwszeństwo przed umową przenoszącą prawa autorskie, analogicznie do zasady, że to stosunek pracy jest podstawą przeniesienia praw, a nie odrębna umowa⁵⁶.

7. FORMA PRAWNA PRZENIESIENIA PRAW AUTORSKICH DO NAGRODZONEJ PRACY KONKURSOWEJ

W doktrynie pierwotnie przeważał pogląd, że do skutecznego przejścia praw autorskich niezbędne jest zawarcie odrębnej umowy o przeniesieniu praw autorskich, a nagrodą konkursową było przyrzeczenie zawarcia takiej właśnie umowy⁵⁷. Wówczas zachowana byłaby zasada pisemnej umowy jako bezwzględnej przesłanki do skutecznego przejścia praw autorskich.

Niezwykle interesujących rozważań na ten temat dokonuje Grzegorz Ćmikiewicz, rozpatrując przeniesienie praw autorskich zarówno w kontekście jedno-, jak i dwustronnej czynności prawnej. Badacz zakłada bowiem, że uznając konkurs za konstrukcję dwustronną, przyrzekający winny jest szczegółowo ustalić zasady konkursu oraz nagrodę, którą w tym przypadku jest „zawarcie umowy w przedmiocie realizacji utworu konkursowego”⁵⁸, a także zobowiązać uczestnika do poinformowania o wzięciu udziału w konkursie. Taką konstrukcję należy rozpatrywać jako ofertę, w ramach której strony wiążą się węzłem prawnym co do zakresu umowy o realizację przedmiotu konkursu (umowy podstawowej) oraz co do sposobu jej zawarcia. Autor próbuje dopatrywać się pewnych analogii do instytucji umowy przedwstępnej, licytacji czy przetargu, jednak w stosunku do każdej z nich zwraca uwagę na istnienie różnic uniemożliwiających utożsamienie tych konstrukcji z konkursem. Biorąc pod uwagę dyspozytywny charakter przepisów o zawieraniu umów oraz autonomię woli stron, Ćmikiewicz dopuszcza ofertę-

⁵⁶ Uchwała SN z dnia 14 lutego 2012 roku, sygn. III UZP 4/11, <http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/Orzeczenia/III%20UZP%204-11.pdf> (dostęp: 23.06.2021).

⁵⁷ E. Traple, *op. cit.*, s. 154 n.

⁵⁸ G. Ćmikiewicz, *op. cit.*, s. 146.

wy tryb przeprowadzenia konkursu oraz przeniesienia praw autorskich w postaci dodatkowej umowy głównej. Kolejną rozpatrywaną możliwością jest konkurs, w którym nagrodą nie jest zawarcie umowy głównej, gdyż warunki konkursowe same w sobie są źródłem zobowiązania. Pod roz wagę postawiona jest tutaj konieczność zawiadomienia przyrzekającego o przystąpieniu do konkursu, co w myśl zasady o autonomicznej woli stron do kształtowania stosunków prawnych nie stoi na przeszkodzie stosowaniu przepisów o przyrzeczeniu publicznym. Takie rozwiązanie wskazany badacz klasyfikuje jako umowę o charakterze nienazwanym, rodzącą odmienne prawa i obowiązki stron⁵⁹. Dokonując analizy omawianego zagadnienia, uznanie regulaminu za źródło zobowiązania należy przyjąć jako właściwy kierunek interpretacyjny.

Podobne rozważania prowadzi Kazimierz Zawada, który podkreśla, że przyrzekający zobowiązany jest do złożenia odpowiedniego zastrzeżenia w przyrzeczeniu, dotyczącego przeniesienia praw, a uczestnik zobowiązany jest udzielić zgody poprzez przystąpienie do konkursu⁶⁰. Jednocześnie badacz zauważa dwie możliwe konstrukcje przejścia prawa własności oraz praw autorskich lub wynalazczych — pierwsza z nich opiera się na szczególnym sposobie przejścia praw, a druga zakłada zawarcie „odrębnej w stosunku do przyrzeczenia publicznego umowy”⁶¹. Autor bez dalszych analiz odrzuca pierwsze rozwiązanie, krótko argumentując, że naruszałoby sferę prawną innych osób, jednocześnie stwierdzając, iż tytułem nabycia przez przyrzekającego praw do nagrodzonego dzieła jest odrębna umowa, będąca w stosunku zależności do przyrzeczenia publicznego⁶². Takie stanowisko należy jednak uznać za nieprawidłowe z uwagi na sprzeczność z intencją ustawodawcy, zawartą wprost w art. 921 § 3 k.c., określającym chwilę przejścia praw do nagrodzonego dzieła jako chwilę wypłacenia nagrody, a nie zawarcia dodatkowej umowy. Należy przy tym pamiętać o niezbędnym dokumencie, jakim jest regulamin konkursowy, który „stanowi [...] konkretyzację zasad uzyskania przyrzeczonej nagrody”⁶³. Treść regulaminu jest emanacją woli przyrzekającego, a uczestnik konkursu poprzez akceptację tego dokumentu zgadza się na warunki konkursowe. Wskutek takiej akceptacji zawiązuje się stosunek prawny pomiędzy stronami — przyrzekający jest dłużnikiem, a osoba, która miała okazję zapoznać się z treścią przyrzeczenia, może stać się wierzycielem, o ile zyska uprawnienie do odebrania nagrody. Dodatkowa umowa przenosząca prawa do nagrodzonego

⁵⁹ *Ibidem*, s. 150–152.

⁶⁰ K. Zawada, *Przyrzeczenie publiczne*, [w:] *System...*, s. 811; A. Ohanowicz, *op. cit.*, s. 34.

⁶¹ K. Zawada, *Przyrzeczenie publiczne w polskim prawie...*, s. 208.

⁶² *Ibidem*, s. 211.

⁶³ Wyrok SA w Warszawie z dnia 5 grudnia 2018 roku, sygn. VII AGa 1600/18, [http://orzeczenia.waw.sa.gov.pl/content.pdf?file/\\$002fneurocourt\\$002fpublished\\$002f15\\$002f450000\\$002ff0003527\\$002fAGa\\$002f2018\\$002ff001600\\$002f154500000003527_VII_AGa_001600_2018_Uz_2018-12-05_002-publ.xml?t:ac=\\$N/154500000003527_VII_AGa_001600_2018_Uz_2018-12-05_002](http://orzeczenia.waw.sa.gov.pl/content.pdf?file/$002fneurocourt$002fpublished$002f15$002f450000$002ff0003527$002fAGa$002f2018$002ff001600$002f154500000003527_VII_AGa_001600_2018_Uz_2018-12-05_002-publ.xml?t:ac=$N/154500000003527_VII_AGa_001600_2018_Uz_2018-12-05_002) (dostęp: 23.06.2021).

dzieła musiałaby zatem zawierać postanowienia analogiczne do tych określonych w regulaminie, co jest kolejnym argumentem przemawiającym za bezzasadnością zawierania takiej umowy.

Przyjmując argumentację w zakresie obu omawianych koncepcji, należy skłonić się ku koncepcji konkursu jako jednostronnego stosunku zobowiązaniowego bez konieczności zawierania dodatkowych oświadczeń woli w postaci umowy. Takie podejście wydaje się w pełni uzasadnione, ponieważ w przeciwnym razie stałoby w sprzeczności z art. 921 § 3 k.c., który reguluje przejście prawa własności, praw autorskich oraz wynalazczych z chwilą wypłacenia nagrody, nie dodając wymogu zawarcia dodatkowej pisemnej umowy.

Na przestrzeni lat podejście do tego zagadnienia w doktrynie ulegało modyfikacji, co wskazuje wyraźnie, że regulacja art. 921 § 3 k.c. ma charakter oryginalny, a do skutecznego przejścia praw niezbędne jest wyłącznie poczynienie odpowiedniego zastrzeżenia w przyrzeczeniu oraz zaspokojenie roszczenia⁶⁴. Zawieranie odrębnej umowy ani innego rodzaju dodatkowe formalności nie są więc konieczne⁶⁵, a przejście tych praw jest ekwiwalentem wypłaconej nagrody⁶⁶.

Z chwilą rozstrzygnięcia konkursu, czyli dokonania wyboru zwycięskiej pracy przez ustanowione ciało, na przykład jury czy komisję konkursową, dochodzi do trwałego połączenia stosunkiem prawnym przyrzekającego oraz zwycięzcy konkursu. W takiej sytuacji każdej ze stron przysługuje roszczenie, które w przypadku sporu może być dochodzone na drodze sądowej⁶⁷.

8. ZAKRES PRZENIESIENIA AUTORSKICH PRAW MAJĄTKOWYCH

Zgodnie z art. 17 pr.aut., wyznaczającym zakres autorskich praw majątkowych, twórcy przysługuje wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu, będące prawem podmiotowym o charakterze bezwzględny⁶⁸. Korzystanie rozumiane jest jako wszelkie czynności dotyczące utworu, na podstawie których uzyskuje się możliwość jego eksploatacji. Twórcy przysługuje zarówno prawo do bezpośredniego korzystania z utworu, jak i możliwość zabrania osobom trzecim takiego korzystania, przy czym przez korzystanie należy rozumieć eksploatację utworu i jego rozpowszechnianie, podczas gdy korzystaniem nie jest samo zapoznawanie się z treścią utworu⁶⁹.

⁶⁴ J. Jezioro, *op. cit.*, s. 31.

⁶⁵ K. Mularski, [w:] *Kodeks cywilny*, t. 3. *Komentarz art. 627–1088*, red. M. Gutowski, Warszawa 2019, s. 1025 n.

⁶⁶ J. Jezioro, *op. cit.*, s. 31.

⁶⁷ A. Janiak, *op. cit.*, s. 1261.

⁶⁸ J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa 2019, s. 82.

⁶⁹ *Ibidem*, s. 82 n.

Z uwagi na niemożność przeniesienia wszystkich praw autorskich do danego utworu przeniesienie to należy traktować jako zbiór różnych uprawnień istniejących w chwili przeniesienia oraz odpowiadających możliwym do wyodrębnienia polom eksploatacji⁷⁰. Pola eksploatacji są ujęte w art. 50 pr.aut.; przede wszystkim są to: wytwarzanie określoną techniką egzemplarzy utworu, zakres utrwalania i zwielokrotniania utworu, wprowadzanie go do obrotu, użyczenie lub najem oryginału albo egzemplarzy, zakres obrotu oryginałem albo egzemplarzami, na których utwór utrwalono, a także publiczne wykonanie, wystawienie, wyświetlenie, odtworzenie oraz nadawanie i reemitowanie, a także publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym w zakresie rozpowszechniania utworu. Z uwagi na otwarty charakter katalogu pól eksploatacji niezbędne jest ich szczegółowe określenie, zgodne ze stanem faktycznym, gdyż przeniesienie praw autorskich do pól eksploatacji nieznanych w chwili zawierania umowy jest nieważne.

Precyzyjne ustalenie pól eksploatacji w sposób niebudzący wątpliwości i niedający pola do interpretacji jest zatem wyjątkowo istotne w zakresie ustalenia woli stron. Artykuł 50 pr.aut. wyznacza przy tym maksymalny zakres możliwych pól eksploatacji, który może być odpowiednio zmodyfikowany przez strony, jednak wyłącznie w sposób zawężający w stosunku do ustawowo określonych pól eksploatacji⁷¹. Wobec tego, jeśli w regulaminie konkursowym byłoby zastrzeżone wyłącznie ogólnie „nabycie praw autorskich do zwycięskiej pracy”, bez wyszczególnionych pól eksploatacji, należałoby przyjąć, że przeniesienie tych praw będzie obejmować wszystkie znane ustawowo pola eksploatacji z chwili przeniesienia praw. Takie rozwiązanie mogłoby jednak prowadzić do późniejszych wątpliwości interpretacyjnych i co do faktycznej woli stron, biorąc pod uwagę chociażby doktrynalne rozważania o słuszności wyodrębnienia innych pól eksploatacji, między innymi takich jak prawo do rejestracji znaku towarowego czy prawo do posługiwania się utworem w celu reklamy, promocji i marketingu, z uwagi na ekonomiczną odrębność takiej eksploatacji⁷². Takie rozwiązanie ma również na celu ochronę interesów nagrodzonego uczestnika konkursu przed niewypłacalnością wierzyciela, czyli przyrzekającego nagrodę⁷³. Mając to na względzie, należy podkreślić, że przejście praw do skuteczności nie wymaga zawierania odrębnej umowy⁷⁴.

⁷⁰ T. Targosz, K. Włodarska-Dziurzyńska, *op. cit.*, s. 20–21.

⁷¹ W. Machała, [w:] *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, red. W. Machała, R.M. Sarbiński, Warszawa 2019, s. 902.

⁷² *Ibidem*, s. 923.

⁷³ K. Krziskowska, *op. cit.*, s. 744.

⁷⁴ *Ibidem*.

WNIOSKI

Instytucja przyrzeczenia publicznego jest uregulowana w kodeksie cywilnym jako jednostronny stosunek zobowiązaniowy, który można podzielić na przyrzeczenie zwykłe oraz przyrzeczenie nagrody konkursowej. W przypadku przyrzeczenia nagrody konkursowej za najlepsze dzieło możliwe jest przeniesienie na przyrzekającego prawa własności do nagrodzonego dzieła, a także praw autorskich oraz praw wynalazczych, o ile zostało to zastrzeżone w regulaminie. W aspektach nieuregulowanych wprost w kodeksie cywilnym należy stosować uzupełniająco przepisy innych, odpowiednich ustaw. Jak wskazuje Ryszard Markiewicz, ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych reguluje kwestie związane z niektórymi przypadkami nabywania praw autorskich do utworów tworzonych na podstawie umów, jednak są to przepisy względnie obowiązujące⁷⁵. W zakresie przeniesienia autorskich praw majątkowych do nagrodzonego dzieła niezbędne jest pomocnicze stosowanie przepisów ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Niezbędnym elementem konkursu jest regulamin, w którym w celu skutecznego przeniesienia praw autorskich do nagrodzonego dzieła muszą zostać precyzyjnie określone strony, zakres przenoszonych praw, a także nagroda o charakterze majątkowym. Z uwagi na jednostronność czynności przyrzekający samodzielnie ustala zasady przeniesienia praw w regulaminie, a przystępujący do konkursu uczestnik ma prawo nie tyle do kształtowania tego stosunku od podstaw, ile do jego akceptacji poprzez przystąpienie do konkursu i akceptację regulaminu w formie pisemnej lub elektronicznej. Przyrzeczenie publiczne stanowi źródło stosunku obligacyjnego w szczególnej formie, w ramach którego to przyrzekający jest zobowiązany, a zwycięzca jedynie uprawniony⁷⁶.

Gdyby do skutecznego przeniesienia praw była potrzebna dodatkowa umowa, zawierana na przykład z chwilą odebrania nagrody, byłaby to czynność *de facto* pozorna, a do tego niezgodna z zasadami współżycia społecznego, ponieważ mogłaby nadużywać słabszą rolę zwycięzcy, który chcąc otrzymać nagrodę, zgodzi się na warunki, na które w innych okolicznościach nie wyraziłby zgody. Mogłoby to doprowadzić do nieważności konkursu, ponieważ nie zostałby osiągnięty konsensus już po dokonaniu wyboru zwycięzcy przez komisję konkursową. Wobec tego zasady przeniesienia praw muszą być zawarte w regulaminie, a skoro pojawiają się one w regulaminie w brzmieniu ustalonym przez przyrzekającego i zaakceptowanym przez uczestnika, to nie ma potrzeby zawierania dodatkowej umowy potwierdzającej to samo⁷⁷.

Niewskazanie zakresu nabycia praw, szczegółowo określonego w regulaminie, powodowałoby niestabilność obrotu gospodarczego, ponieważ wola stron mu-

⁷⁵ R. Markiewicz, *Ilustrowane prawo autorskie*, Warszawa 2018, s. 192.

⁷⁶ K. Zawada, *Przyrzeczenie publiczne*, [w:] *System...*, s. 806.

⁷⁷ Należy zachować analogię do art. 12 pr.aut.; por. uchwała SN z dnia 14 lutego 2012 roku, sygn. III UZP 4/11, OSNP 2012, Nr 15–16, poz. 198.

siałaby być ustalona *post factum*, po wyborze zwycięzcy, w formie dodatkowej umowy. Kluczowe wobec tego pozostaje ustalenie przez przyrzekającego warunków nabycia praw autorskich w regulaminie, którego akceptacja przez uczestnika jest warunkiem formalnym do otrzymania nagrody konkursowej.

Mając na względzie zaprezentowane w artykule rozważania, należy podnieść, że skoro do prawidłowości obowiązywania i funkcjonowania przyrzeczenia publicznego jako takiego nie jest potrzebna umowa, zawieranie odrębnej umowy na samo przeniesienie praw autorskich staje w sprzeczności z ideą tej instytucji. Gdyby ustawodawca przewidywał konieczność zawierania odrębnej umowy na przeniesienie praw do dzieła, w tym praw autorskich lub praw wynalazczych, wówczas zawarłby to wprost w art 921 k.c. jako warunek skuteczności takiego przeniesienia.

Dokonując analizy instytucji przyrzeczenia publicznego, zwłaszcza konkursów, należy mieć na względzie, że ustawodawca przewidział ją jako specyficzną konstrukcję prawną, całkowicie odrębną od pozostałych regulacji kodeksowych. W związku z tym zarówno całą konstrukcję przyrzeczenia publicznego, jak i poszczególne jej elementy należy traktować w sposób szczególny i indywidualny. Odnosi się to również do charakterystycznej metody oraz momentu przeniesienia praw autorskich do zwycięskiej pracy konkursowej. Jest to szczególny rodzaj przeniesienia praw autorskich, który powinien być stosowany w sposób indywidualny i odrębny w ramach charakterystycznej konstrukcji prawnej, jaką jest przyrzeczenie publiczne.

TRANSFER OF COPYRIGHT UNDER THE INSTITUTION OF PUBLIC PROMISE

Summary

The institution of public promise is regulated in the Civil Code of the Republic of Poland as a unilateral legal Act, which can be divided into an ordinary public promise and a promise of award, commonly referred to as a “competition.” In the context of a competition, the promisee may acquire ownership of the prize-winning work — and, accordingly, copyrights or patent rights — upon payment of the prize, as long as the right has been reserved in the public promise. The institution in question has been regulated in a very general way, so the matters which need to be discussed are the relationship between the Civil Code and the Act on copyright and related rights, as well as transparency of criterion as to when and to what extent a transfer of copyrights may occur in subject to Art. 921 § 1 of the Civil Code.

Keywords: public promise, contest, contest award, winning work, transfer of copyrights to the awarded work

BIBLIOGRAFIA

- Barta J., Markiewicz R., *Prawo autorskie*, Warszawa 2016.
- Barta J., Markiewicz R., *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa 2019.
- Ćmikiewicz G., *Konstrukcja prawna konkursów o stworzenie dzieła w rozumieniu prawa autorskiego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 17, 1978.
- Gralewska N., *Jurydyczna konstrukcja przyrzeczenia publicznego*, „Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis” 5, 2016, nr 1.
- Gudowski J., [w:] *Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania*, t. 1–2, red. G. Bieniek, Warszawa 2011, LEX, art. 919–921.
- Janiak A., [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 3. *Zobowiązania — część szczególna*, red. A. Kidyba, Warszawa 2014, art. 919–921.
- Jezioro J., *Przyrzeczenie publiczne w uregulowaniu Kodeksu cywilnego — próba ogólnego ujęcia instytucji dla potrzeb praktyki obrotu*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 15, 2015, nr 2.
- Krzyskowska K., [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 5. *Zobowiązania. Część szczególna (art. 765–921(16))*, red. M. Fras, M. Habdas, Warszawa 2018, art. 919–921.
- Machała W., [w:] *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, red. W. Machała, R.M. Sarbiński, Warszawa 2019, art. 50.
- Markiewicz R., *Ilustrowane prawo autorskie*, Warszawa 2018.
- Michalak A., [w:] *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, red. A. Michalak, Warszawa 2019, art. 12.
- Mularski K., [w:] *Kodeks cywilny*, t. 3. *Komentarz art. 627–1088*, red. M. Gutowski, Warszawa 2019.
- Mularski K., *Przyrzeczenie publiczne — wybrane problemy semiotyczne i dogmatyczne*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 70, 2008, nr 4.
- Ohanowicz A., *Przyrzeczenie publiczne: studjum prawa cywilnego*, Poznań 1920.
- Sikorski G., [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. J. Ciszewski, P. Nazaruk, Warszawa 2019, art. 919–921.
- Świerczyński M., *Programy lojalnościowe, konkursy i sprzedaż premiowa*, [w:] *Prawo reklamy i promocji*, red. E. Traple, Warszawa 2007.
- Targosz T., Włodarska-Dziurzyńska K., *Umowy przenoszące autorskie prawa majątkowe*, Warszawa 2010.
- Till E., *Polskie prawo zobowiązań (część ogólna) — projekt wstępny z motywami*, Lwów 1923.
- Traple E., *Umowy o eksploatację utworów w prawie polskim*, Warszawa 2010.
- Zawada K., [w:] *Kodeks cywilny*, t. 2. *Komentarz do art. 450–1088. Przepisy wprowadzające*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2021, art. 919–921.
- Zawada K., *Przyrzeczenie publiczne*, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 8, red. J. Panowicz-Lipska, Warszawa 2004.
- Zawada K., *Przyrzeczenie publiczne w polskim prawie cywilnym*, Warszawa 1987.